

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo graditeljstva i
prostornoga uređenja

**3. SAVJETOVANJE KONZERVATORA
MINISTARSTVA KULTURE U SURADNJI S
MINISTARSTVOM GRADITELJSTVA I PROSTORNOG UREĐENJA**
Zagrebu _ Muzej Mimara_10:00, 11. lipnja 2019.

**INTEGRACIJA KONZERVATORSKIH SMJERNICA U
PROSTORNO-PLANSKE DOKUMENTE –
MOGUĆNOSTI I OGRANIČENJA**

mr. sc. Marina Oreb, dipl. ing. arh.
Zavod za prostorno uređenje Dubrovačko-neretvanske županije
Povjerenstvo za praćenje izrade Plana upravljanja povijesnom jezgrom Dubrovnika

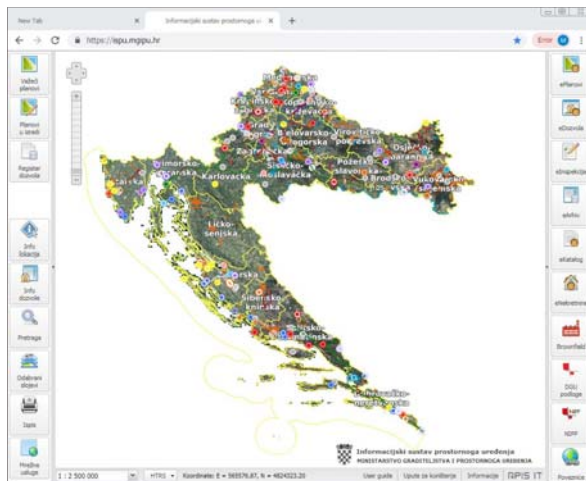

STRATEGIJA PROSTORNOG
UREĐENJA RH 1997./2013.

PROGRAM PROSTORNOG
UREĐENJA RH 1999./2013.

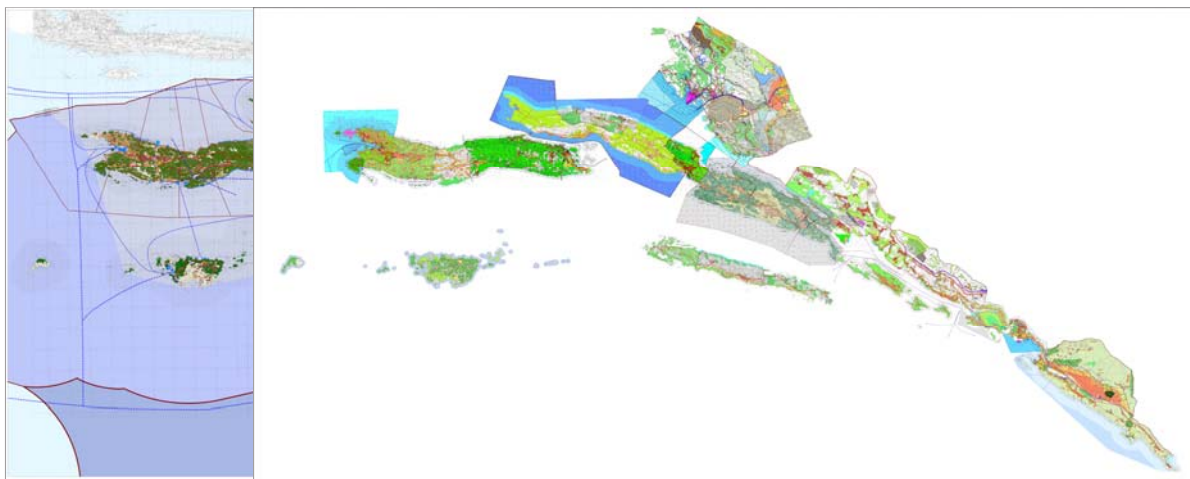
PRAVILNIK 1998./04./11.

O SADRŽAJU, MJERILIMA KARTOGRAFSKIH PRIKAZA,
OBVEZNIH PROSTORNIM POKAZATELJIMA, STANDARDU
ELABORATA I OBVEZNIH PRILOGA PROSTORNIH PLANOVA

Prostorno-planski dokumenti su podzakonski akti i činjenica je da danas svi razumiju što je prostorni plan i kako se donosi.

U razdoblju od 1997.-2013. u RH je izrađena prva generacija prostornih planova temeljena na Strategiji prostornog razvoja RH iz 1997./2013. te Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske iz 1999./2013. godine.

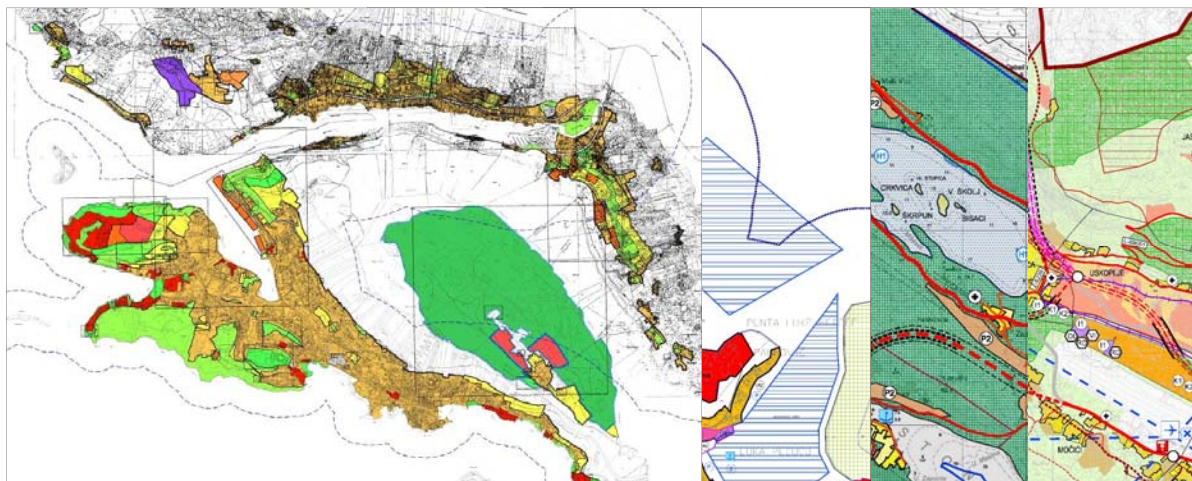

3

Prva generacija planova je poslužila da cijeli prostor Države dobije provedbenu regulativu.

Integracija konzervatorskih smjernica u prostorno-plansku dokumentaciju je poželjna i dapače neophodna, ali provedba nas uči da se većina odredbi koje se odnose na konzervatorske smjernice ne uvažavaju i ne provode.

Vrijeme je da se sustav planiranja nadogradi i da se za novu generaciju planova, čije je vrijeme došlo, naprave potrebne pripreme za što kvalitetniju izradu.

4

Planiranje prostora putem građevinskih područja doprinjeLo je pogrešnom poimanju urbaniteta naseljskih struktura.

Građevinska područja u svom obuhvatu sadržavaju povjesne cjeline, ali one nisu ishodište planiranja.

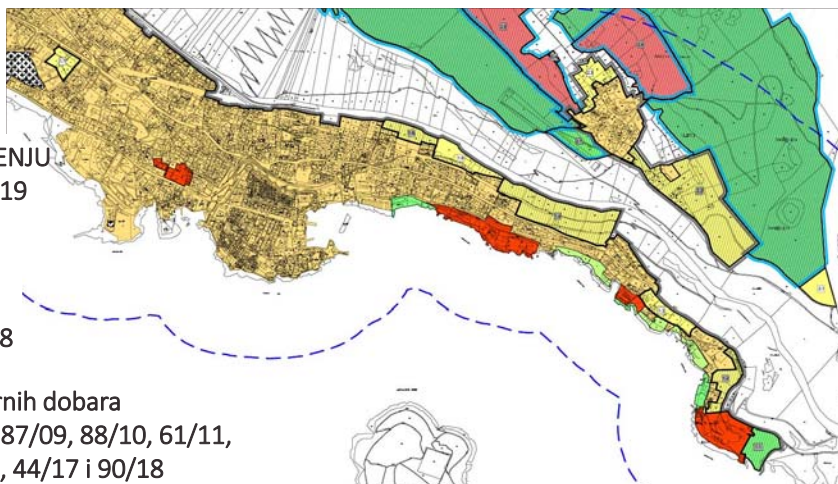

ZAKON O PROSTORNOM UREĐENJU
NN 153/13, 65/17, 114/18, 39/19

Zakon o zaštiti prirode
NN 80/13, 15/18

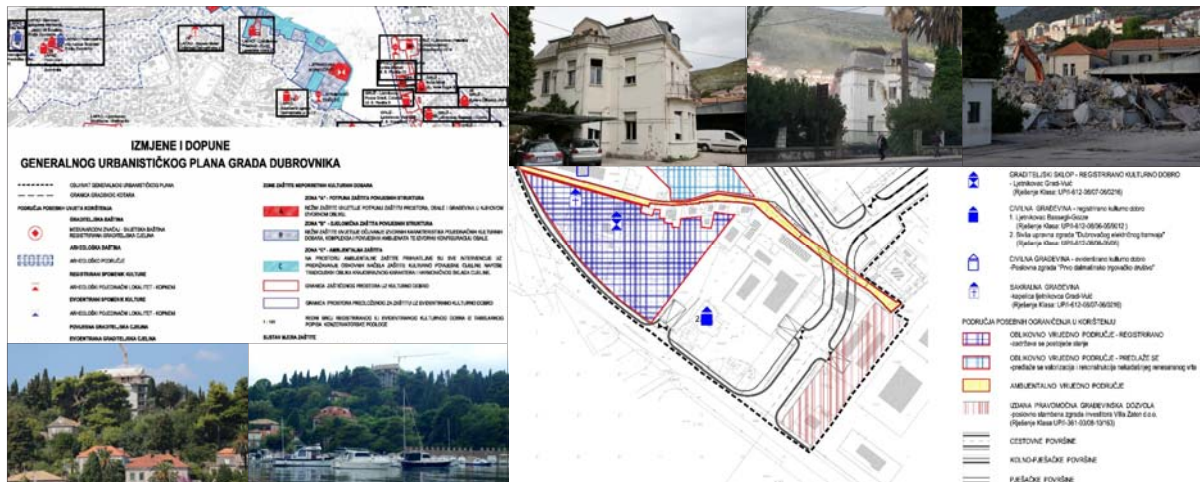
Zakon o zaštiti okoliša
NN 80/13, 153/13, 78/15, 12/18

Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara
NN 69/99, 151/03, 157/03-isp, 87/09, 88/10, 61/11,
25/12, 136/12, 157/13, 152/14, 44/17 i 90/18

5

MGIPU koje je razradilo sustav planiranja, očito nije moglo pronaći sugovornika u MK, pa je posvetilo veliku pažnju neizgrađenim dijelovima građevinskih područja za koje je Zakonom propisana obveza izrade UPU-a; prostor nelegalne gradnje (koji je postao problem u prostoru) pokušava se riješiti urbanom sanacijom, dočim se povjesne urbane i ruralne cjeline koje su u pravilu degradirane, podkapacitirane i infrastrukturno neuređene ne mogu, (sukladno zakonu) detaljnije planirati (razraditi, sanirati, integrirati).

INTEGRACIJA KONZERVATORSKIH SMJERNICA U PROSTORNO-PLANSKE DOKUMENTE – MOGUĆNOSTI I OGRANIČENJA_mr. sc. Marina Oreb

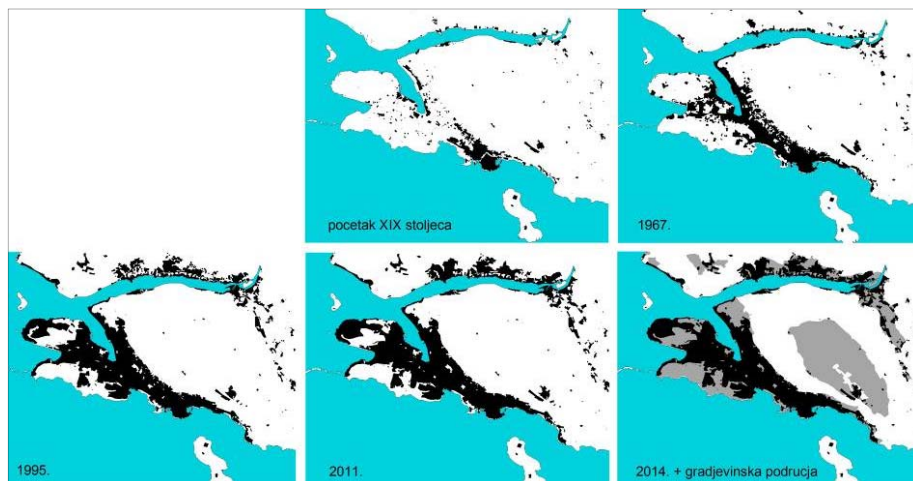
6

Ministarstvo kulture, Konzervatorski odjel u Dubrovniku ima stvarno težak zadatak obrane zaštićenih kulturnih dobara Dubrovnika, a Ministarstvo kulture smatra da se razvoj njih ne tiče budući imaju svoj sustav zaštite. Međutim ostali su po strani kad je u pitanju prostorno planiranje.

Bilo bi potrebno aktivno se zauzeti i (kao obvezu u procesu izrade početnog stanja Prostornog plana) propisati izradu konzervatorske podloge/plana kao uvjeta za planiranje.

PROSTORNI RAZVOJ DUBROVNIKA

7

Konzervatori-arhitekti u Konzervatorskim odjelima radije bi se bavili osnovnom strukom, nego rješavali probleme nastale u prostoru (koji su se možda mogli spriječiti) da su na vrijeme i na adekvatan način bili uključeni u procese izrade planova.

Napokon nisu samo zaštićena kulturna dobra/cjeline graditeljska baština, nego i kulturna dobra koja nisu zakonom zaštićena (evidentirana) su sastavni dio prostora i prisutna su u prostoru htjeli mi to ili ne, a uz to čine naš identitet, naš okoliš i krajolik.

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo graditeljstva i
prostornoga uređenja

3. SAVJETOVANJE KONZERVATORA MINISTARSTVA KULTURE
U SURADNJI S MINISTARSTVOM GRADITELJSTVA I PROSTORNOG UREĐENJA _ Zagreb, 11. lipnja 2019.

EU PROJEKT

BAŠTINA – POKRETAČ RAZVOJA

Zajedničke prekogranične aktivnosti u primjeni novih metodologija na zaštiti i upravljanju prirodnom i kulturnom baštinom na području Dubrovnika i Boke Kotorske

INTEGRACIJA KONZERVATORSKIH SMJERNICA U PROSTORNO-PLANSKE DOKUMENTE – MOGUĆNOSTI I OGRANIČENJA_mr. sc. Marina Oreb

8

Naše zanimanje za problematiku zaštite krajolika i njihovo uključivanje u prostorne planove su rezultat izazova koji su stavljeni pred Zavode koji izdaju mišljenje sukladno Zakonu o prostornom uređenju.

U Prostornom planu ucrtan i upisan osobito vrijedan krajolik, nije mogao dati ograničavajuće uvjete za “planirani projekt”.

Naknadna tumačenja zakona ukazala su na nemoć prostornog plana kada je u pitanju zaštita bez uporišta u sektorskom zakonu.

Međunarodni simpozij

Budućnost
povijesnog urbanog
krajolika
Grada Dubrovnika,
nove metodologije
urbane konzervacije
u kontekstu uprav-
ljanja prostornim
razvojem

9

Putem EU Projekta Baština - pokretač razvoja od 2013-2015, uz izdašnu financijsku potporu EU fondova, našu motivaciju i veliki trud, izrađene su potrebne studije za prostor obuhvata GUP-a Dubrovnika, provedene su aktivnosti na terenu od edukacije kako stručnjaka, tako političara i institucija do građana, širena je svijest o potrebi zaštite i očuvanja kulturne baštine, istraživane su metode i načini zaštite, organizirane izložbe, simpoziji i radionice na temu zaštite kulturnih dobara.

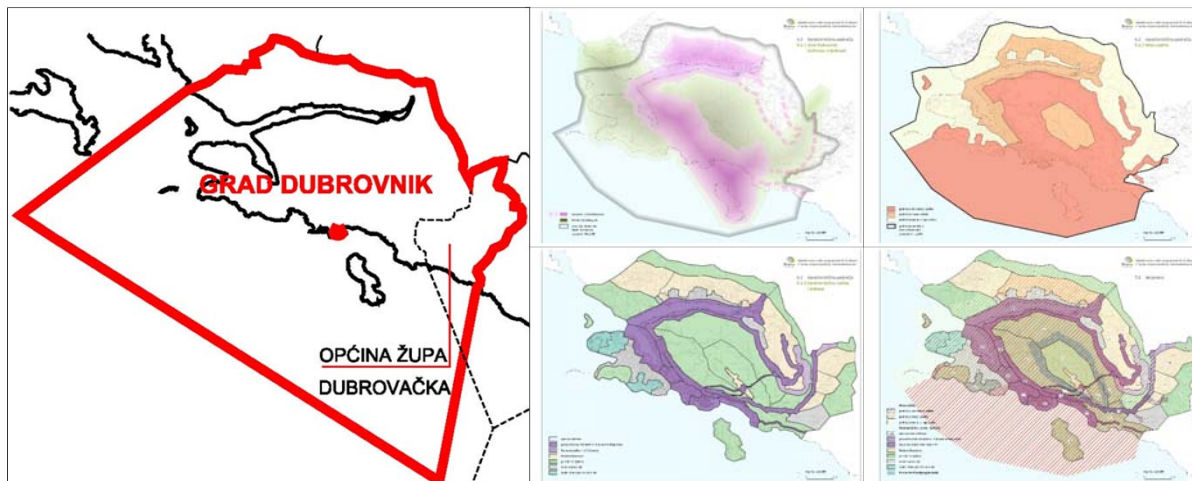
<p>Studija 6: Identifikacija i valorizacija prirodnog i kulturnog krajolika pilot područja Dubrovnika - krajobrazni aspekt dr.sc. Aleš Mlakar</p> <p>Aleš Mlakar rođen je 1967. Diplomirao je 1994. godine na studiju krajobrazne arhitekture na Sveučilištu Ljudežita Boriškovića u Zagrebu. Diplomirao je 2000. doktorat u krajobraznoj arhitekturi na istom Odjelu. Od 1997. do 2000. godine na istom Odjelu radi kao asistent, a od 2007. - 2012. kao predavač. Te od tada radi kao asistent profesora u području krajobraznog planiranja.</p> <p>Od 1994. do 2007. godine radi u Upravnim i stručnim službama kao voditelj i glavni projektant krajobrazne arhitekture i zaštite kulturne baštine.</p> <p>Od 2007. radi u vlastitoj tvrtki Prostorno načrtovanje d.d. Mlakar s.p. na poslovima savjetovanja, projektiranja i detaljnog planiranja nacionalne i lokalne važnosti. Uključuje se u izradu više projekata / studija u svezi krajobraznog planiranja i zaštite kulturne baštine.</p> 	<p>Studija 6: Identifikacija i valorizacija prirodnog i kulturnog krajolika pilot područja Durovnika - urbanistički aspekt mr.sc. Gojko Berleghi</p> <p>Rođen 1958. u Hrvatskoj. Diplomirao je na Arhitektonskom fakultetu Zagreb, magistrirao na Prirodno matematičkom fakultetu, Odjelu geografije, završio specijalizaciju za gradnju i regionalno planiranje kroz Fulbrightovu stipendiju u SAD-u. Kao konzultant radio na integriranom prostornom planiranju u Sloveniji i u zemaljskim upravljajućim institucijama u Sloveniji i u razvoju uglavnom međunarodnih i regionalnih prostornih uređenja, od kojih suradnja i upravljanje obilježima. U Hrvatskoj je radio uglavnom kao urbanist na brojnim planovima, uključujući i Splitsku GUP-a Grada Splita.</p> <p>Bio je u UNDP-u kao voditelj IZ i COAST projekta u Damascu i glavnim ciljem podupiranje održivog kulturnog razvoja. Specifičnost mu je prostorno i urbanističko planiranje u saradnji s lokalnim obalnim poručjem i OS. Upravlja kaskadom i participativno planiranjem, stvarala procesni utjecaj na odlučivanje.</p> <p>Viel planer, danas obično konsultant (UNEP, UNEP), povremeno gostujući predavač na odjelima za prostorno planiranje, fakulteta građevinarstva arhitekture i prostora, Sveučilišta u Splitu.</p> 	<p>Studija 6: Identifikacija i valorizacija prirodnog i kulturnog krajolika pilot područja Dubrovnika - konzervatorski aspekt mr.sc. Katri Lisitzin</p> <p>Rođena je 1950. u Švedskoj. Diplomirala je 1985. godine na Odjelu za arhitekturu Sveučilišta Chula u Finskoj te stekla zvanje magistrar znanosti u arhitekturi, urbanom planiranju i arhitektonskoj konzervaciji. Magistrirala na Sveučilištu u Stockholmu u Švedskoj 1992. Godine 1995. na ICROMA, UNESCO stekla je diplomu iz međunarodne arhitektonske konzervacije. Trenutno je u završnoj fazi pripreme doktorata.</p> <p>Radi u vlastitoj arhitektonskoj tvrtki, Katri Lisitzin Architects SIA/USA koja se bavi urbanim planiranjem. Goduje kao profesor i predavač na Aarhus Architecture u Danskoj te radi kao istraživač švedskog sveučilišta za podigraevne znanosti. Katri Lisitzin je međunarodni ICROMA i ICOMOS stručnjak konzervacije za suptilno kulturnu baštinu, arhitekturu i planiranje, ima široko teorijsko i praktično radno iskustvo na integriranom upravljanju kulturnom baštinom, posebno jugoistočnu Europu prema održavanju razvoja i uspjeha u oblasti na Planovima upravljanja područja svetih baština, starijih je i u procesu utjecaja na kulturnu baštinu za pametni-tour svetle baštine (IHA ICOMOS).</p> 	
--	---	---	--

10

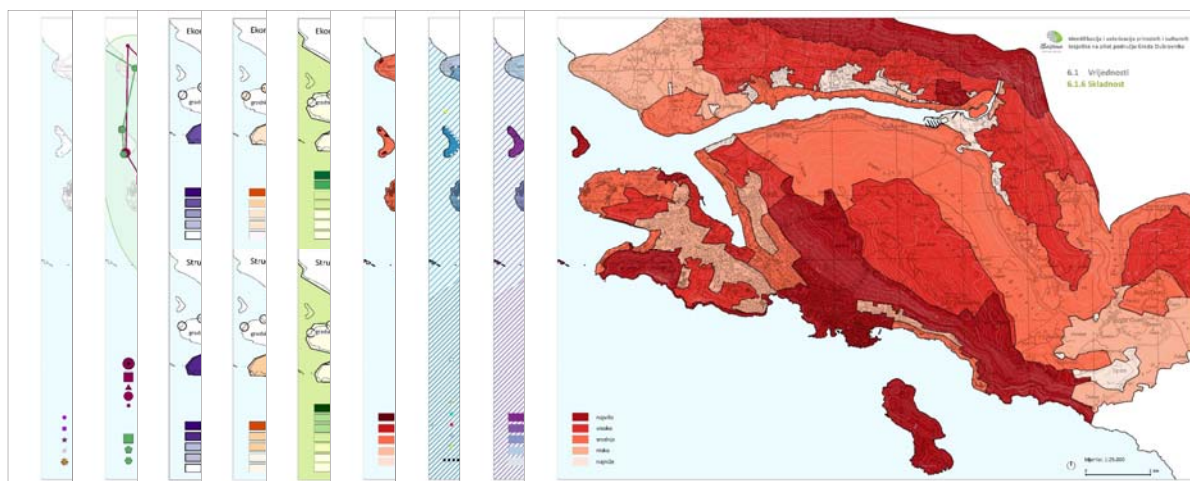
Područje Dubrovnika je analizirano sa svih aspekata i u prostornom kontekstu oslanjajući se na ICOMOS smjernice i publikacije, UN i EU konvencije, povelje i protokole, na struku i zdrav razum.

Angažirani su hrvatski i inozemni stručnjaci koji su (upoznati s našim problemima) mogli i dalje kroz svoje javno djelovanje i utjecaj pomoći Dubrovniku.

11

Područje povijesnog urbanog krajolika Dubrovnika zauzima Rijeku dubrovačku, masiv brda Srđ u obuhvatu GUP-a kao i dijela brda Srđ u nadležnosti Župe dubrovačke, otok Lokrum i pripadajuće more.

12

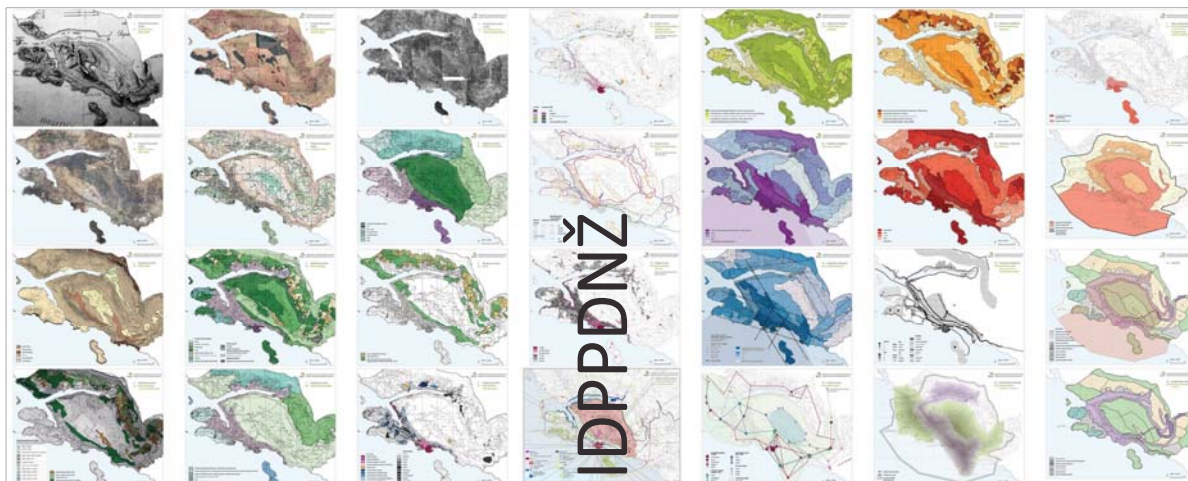
Studije su rađene interdisciplinarno koristeći GIS tehnologiju. Sudjelovali su arhitekti, urbanisti, konzervatori, povijesničari umjetnosti, sociolozi, ekonomisti, krajobrazni arhitekti, stručnjaci iz Zavoda, partneri i suradnici na projektu.

Uočili smo da je konzervatorska praksa u očuvanju lokaliteta svjetske baštine otišla naprijed, proučili smo s kojim se izazovima suočavaju drugi zaštićeni lokaliteti svjetske baštine; istražili smo problematiku Dubrovnika, što je to OUV, što buffer zona, što setting, što HIA itd

13

Izrađena je povijest Dubrovačke republike za potrebe izrade okvira HIA-e, analiziran je zakonodavni okvir, izrađena sociološka, gospodarska i baštinska studija. Naručene su arhivske karte i upisnici te izrađena integralna studija Identifikacija i valorizacija krajolika područja Dubrovnika koja je sveobuhvatno sagledala prostor i utvrdila urbani krajolik Dubrovnika tzv setting koji doprinosi vrijednosti osnovnog zaštićenog područja.

14

U odluku o izradi IDPPDNŽ 2014, unesena je obveza implementacije rezultata EU projekta kao jedne od stručnih podloga na kojima će se bazirati izrada IDPPDNŽ...

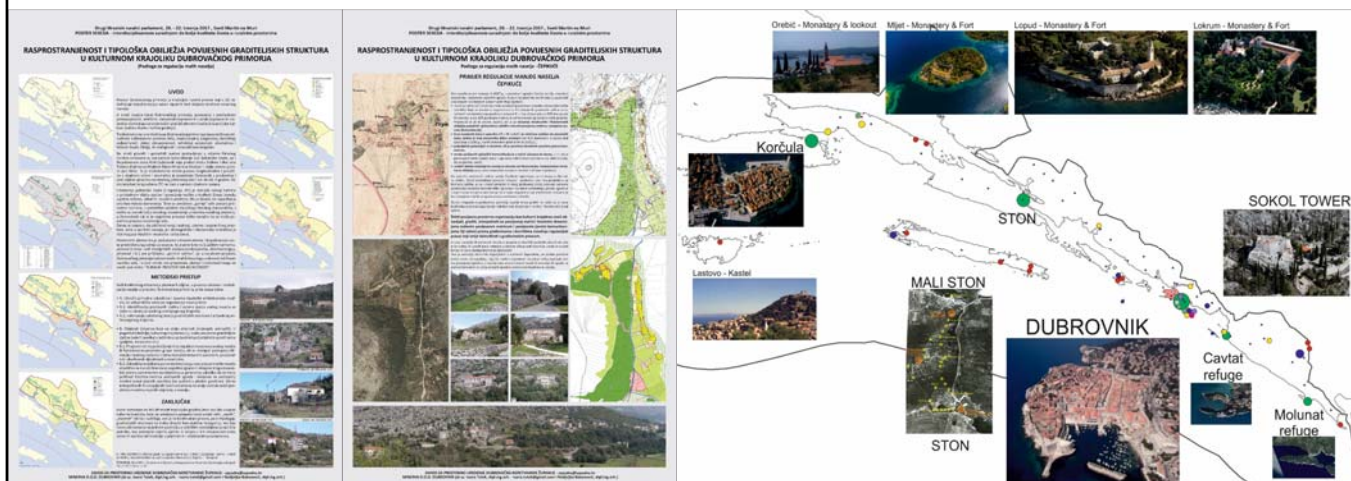

15

Poznato je koliko je Dubrovnik opterećen i da više nije ugodno ni biti njegovim stanovnikom niti turistom.

Zaboravljamo da je sastavni dio Dubrovnika i prostor koji ga je nekad činio Republikom, a danas Županijom.

Stoga važno polazište Plana bio je pokušaj rasterećenja samog Dubrovnika i stvaranje privlačnosti njegove povijesne okolice, ostalog dijela Županije kao dijela povijesnog Dubrovnika, kojeg također treba pažljivo planirati i osvijestiti mogućnost udobnog življenja i od naše lokalne baštine, kao što ljudi dobro žive od svjetske baštine.

16

Većina stanovništva DNŽ je doselila u grad, ispraznila se okolica što je na neki način sačuvalo ruralne cjeline i ruralni krajolik od većih devastacija.

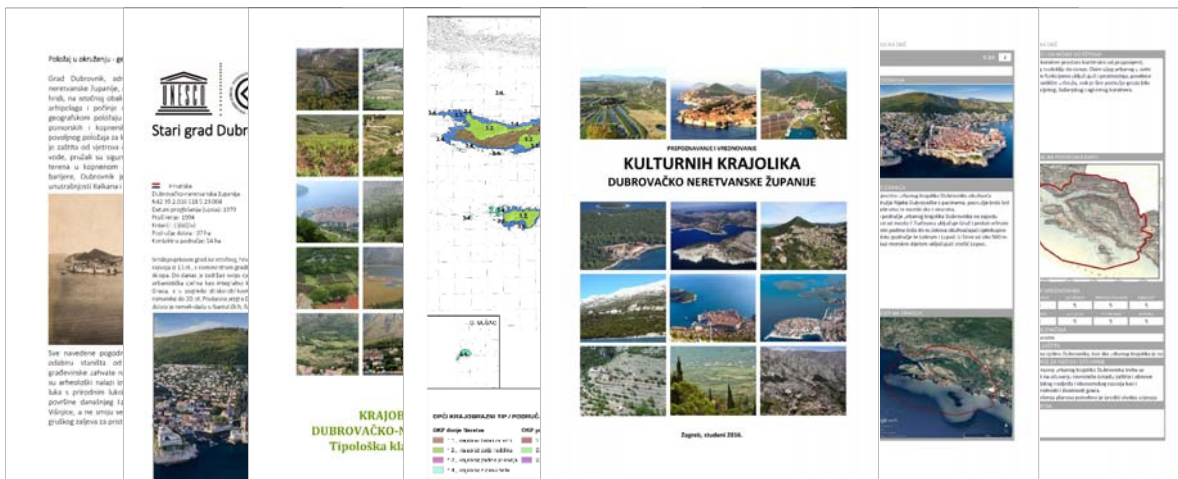
Međutim Krajobrazi su danas izloženi velikim promjenama i predstavljaju jedan od najznačajnijih problema prostornog uređenja u Hrvatskoj.

Neselektivnim trošenjem prostora, širenjem građevinskih i turističkih područja nestaju krajolici stvarani tisućljećima, gubi se lokalni, ali i nacionalni identitet.

17

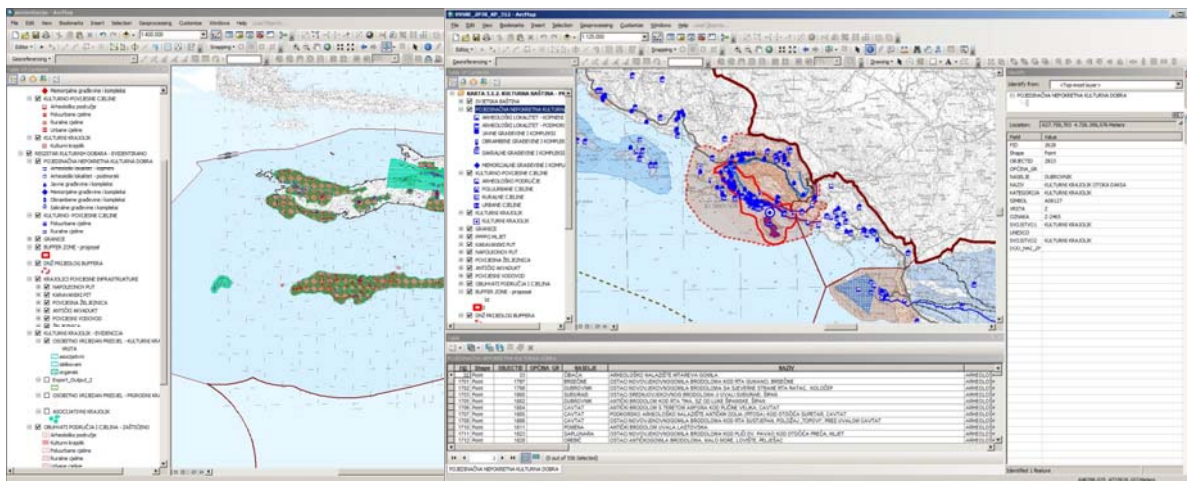
Posebno su ugrožena naselja ambijentalnog karaktera, zaseoci i sklopovi tradicijskih naselja, kako na obali tako i uz škrta polja u unutrašnjosti teritorija, a opasnost im prijeti upravo od samih prostornih planova koji su generički i koji ne sagledavaju specifičnosti prostora.

18

Studijama naručenim za IDPPDNŽ Izvršena je tipološka klasifikacija krajolika cijele županije i date su smjernice za planiranje i upravljanje krajolikom. Za prepoznate tipove krajolika procijenjena je vizualna, ekološka i ukupna krajobrazna osjetljivost te analizirani su pritisci i vrijednost te ugroženost.

Posebno su prepoznata područja kulturnih krajolika regionalne razine, a za najvrjednije predložena je zaštita temeljem Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.

INTEGRACIJA KONZERVATORSKIH SMJERNICA U PROSTORNO-PLANSKE DOKUMENTE – MOGUĆNOSTI I OGRANIČENJA_mr. sc. Marina Oreb

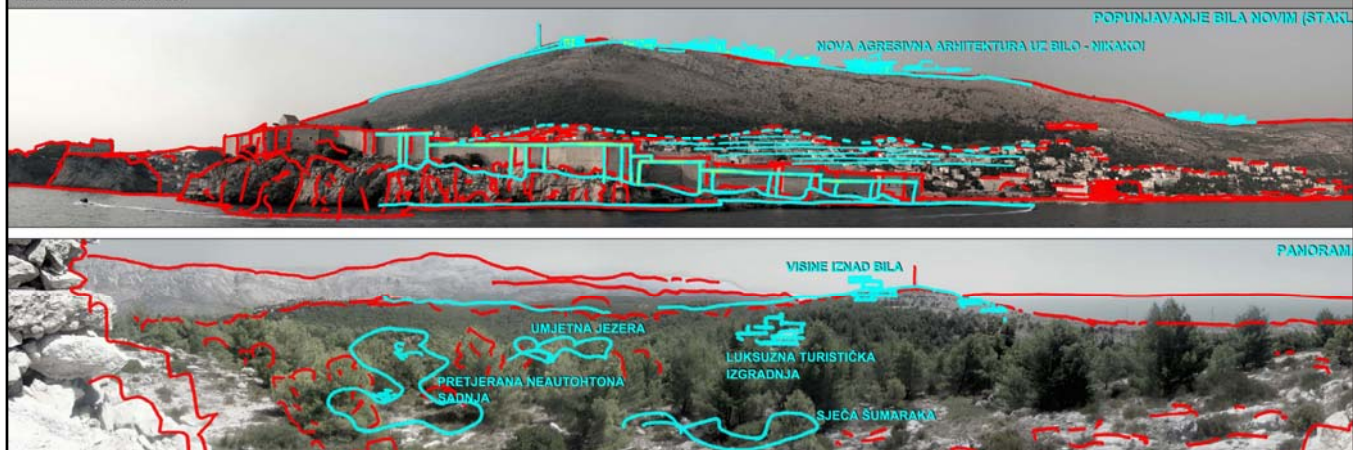
19

Odredbama Plana je propisana izrada dodatnih konzervatorsko-krajobraznih studija s detaljnijom karakterizacijom osobito vrijednih područja i povijesnih ambijentalnih urbanih i ruralnih cjelina u autentičnom okruženju kao podloga za planiranje u planovima užeg obuhvata (PPUG, GUP).

Plan je na tragu EU projekta utvrdio setting tj urbani krajolik Dubrovnika, Stona i Korčule, dao prijedlog buffer zona te ucrtao core zone svjetske baštine kao i prijedloge za upis.

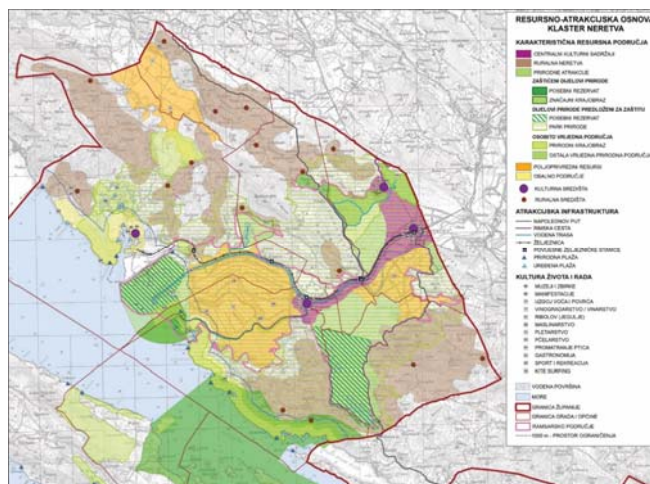
NEPOŽELJNI SCENARIJI

20

Sve navedeno je propisano i ugrađeno u odredbe plana, ali prilikom ishođenja suglasnosti na plan (prije donošenja 2019. godine), sve što je upisano kao obveza moralo se ublažiti u preporuke i prijedloge čime su odredbe postale neobvezne.

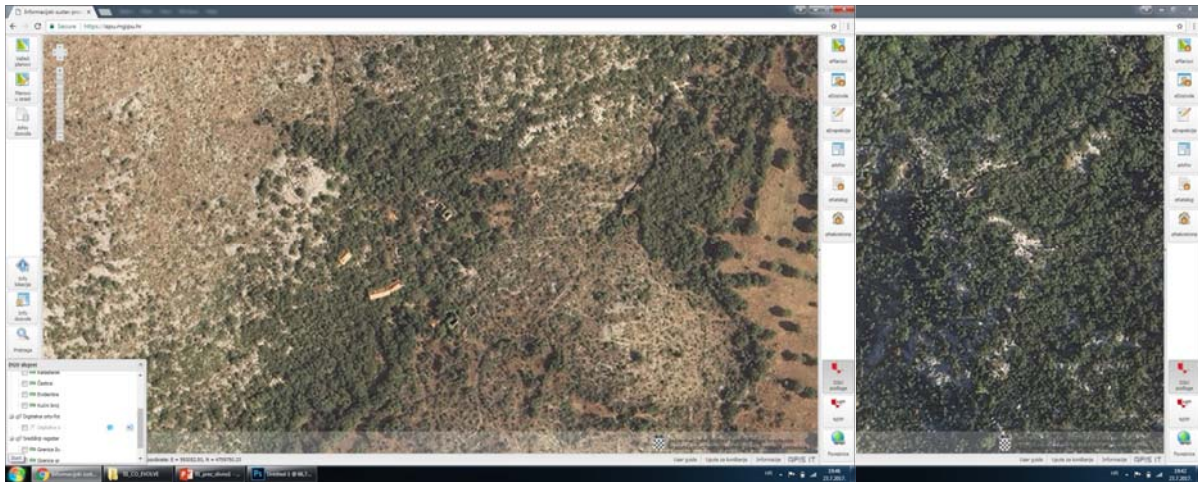
Izostaje snaga prostornog plana u provedbi ... pa zaključujemo da je to zbog nepostojanja uporišta u sektorskom zakonu.

21

CO EVOLVE

Nastavak problematike krajolika, napuštenih tradicijskih cjelina sela i prostornog planiranja nastavili smo na razini prostornih planova JLS i to kroz konzervatorsko-krajolično-urbanističke studije za 7 JLS u Neretvi kroz EU projekt CO EVOLVE

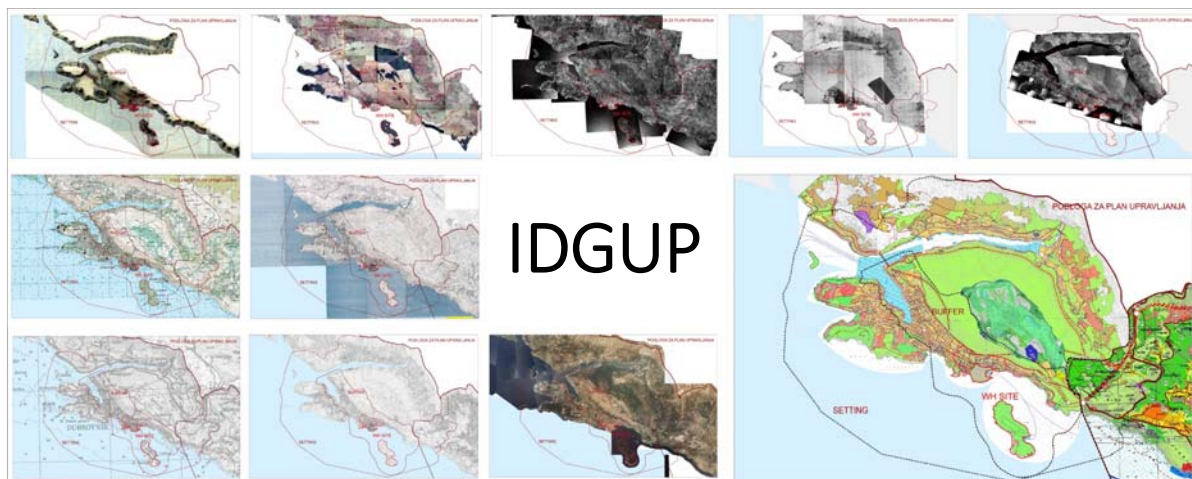
22

Brojna napuštena naselja razaznaju se tek kao ruševine u prostorno-planskim podlogama, no sačuvala su svoju cjelovitost i autentičnost pa njihova revitalizacija predstavlja izazov za lokalne zajednice.

U Hrvatskoj ne postoji zakonski okvir za očuvanje krajolika ni tradicijskih naselja ambijentalne vrijednosti. Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobra odnosi se na zaštićenu baštinu, dok se zaštita evidentirane baštine samo formalno provodi kroz sustav prostornoga planiranja.

Projekt je u izradi i sudbina mu je neizvjesna budući će te smjernice u prostornim planovima uređenja JLS, po sadašnjim zakonima biti samo preporučene.

Ubuduće nam je namjera da nagovaramo pojedine Općine (OOrebić smo nagovorili) da izrade takve studije prije izrade PPUO. Upravo pokušavamo naći modalitet izrade da bude cjenovno prihvatljivo za općinu, a da bude stručno utemeljeno (konzervator, krajobrazni arhitekt i urbanist kao osnovni tim koji može sagledati probleme i riješiti ih). Opet naglašavamo da bi ovo sve postalo moguće i provedivo Zakoni se moraju uskladiti, a ZOZIOKB treba osnažiti zaštitu Prostornim planovima.

23

Konzervatorska podloga/dokumentacija/plan buffer zone kojim će se odrediti smjernice za pojedine funkcionalne cjeline unutar buffer zone nije nemoguće ugraditi u Plan. Dapače moguće je i neophodno.

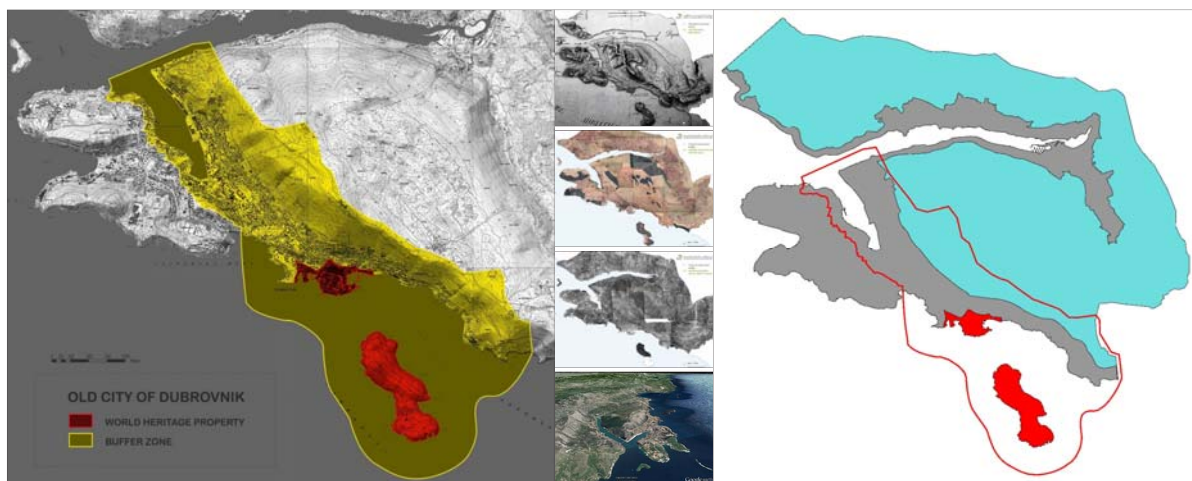
Međutim upitna je adekvatna provedba tj. uvjeti uređenja prostora, te primjena prilikom izrade projekata.

24

Sektorski zakon mora predvidjeti zaštitu kulturnih dobara prostornim planom temeljem izrađene konzervatorske dokumentacije .

Dubrovnik je kulturno dobro iznimnog značenja i potrebno je adekvatan značaj posvetiti segmentu kulturnih dobara kao polazišnih tema planiranja prostora u GUP-u .

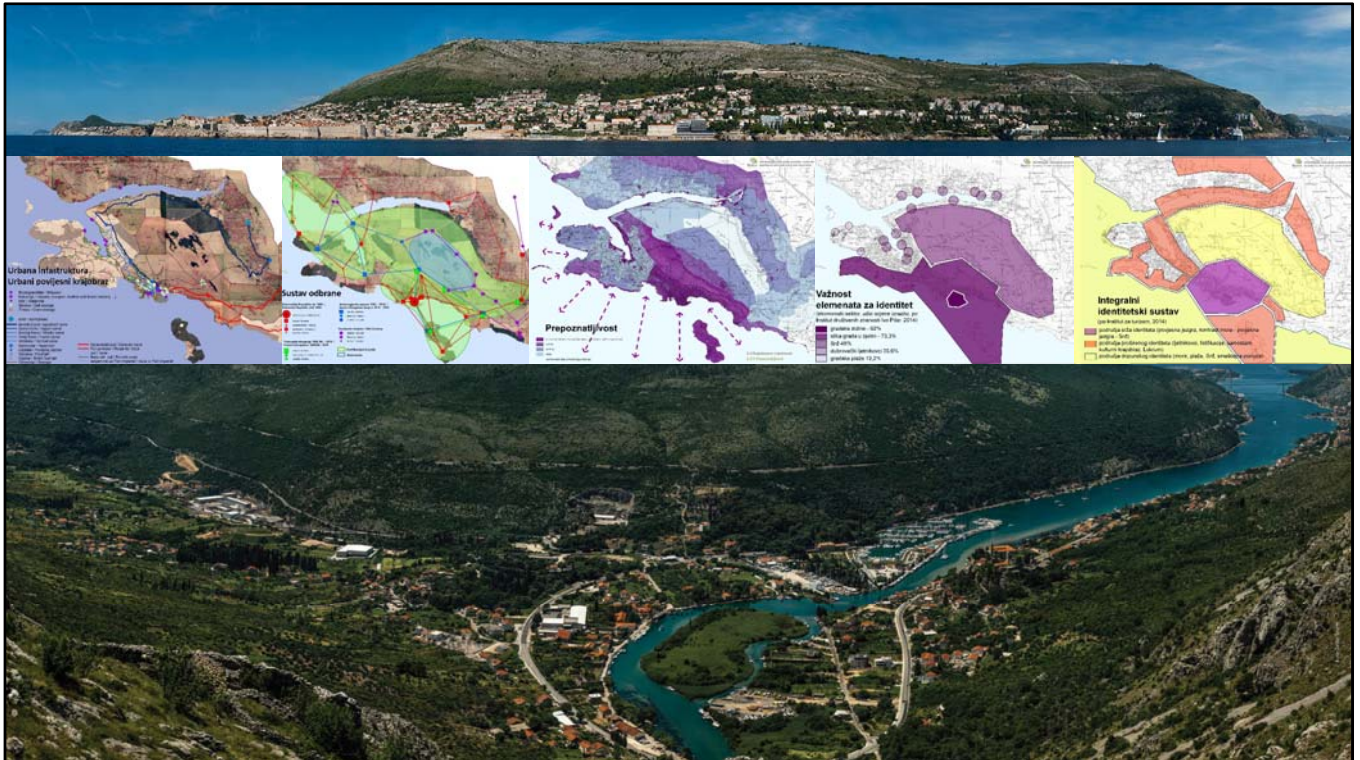

25

Danas je GUP podijeljen na dvije prostorno funkcionalne cjeline i to:
Uže urbano područje i Šire urbano područje.

I dalje piše „Zbog određivanja namjene površina te razgraničenja načina i oblika korištenja površina javnih i drugih namjena, te karakteristika gradnje i uređenja prostora, kao i karaktera područja.“

Smatramo da podjela ne polazi od vrijednosti i značaja pojedinih područja grada nego ga mehanički dijeli.

26

Mislimo da je potrebno sagledati Grad kroz ukupni povijesni urbani krajolik Dubrovnika koji uključuje i kopno i more. Izgrađeni i neizgrađeni dijelovi prostora te more dio su jedinstvenog sustava povijesnog urbanog krajolika.

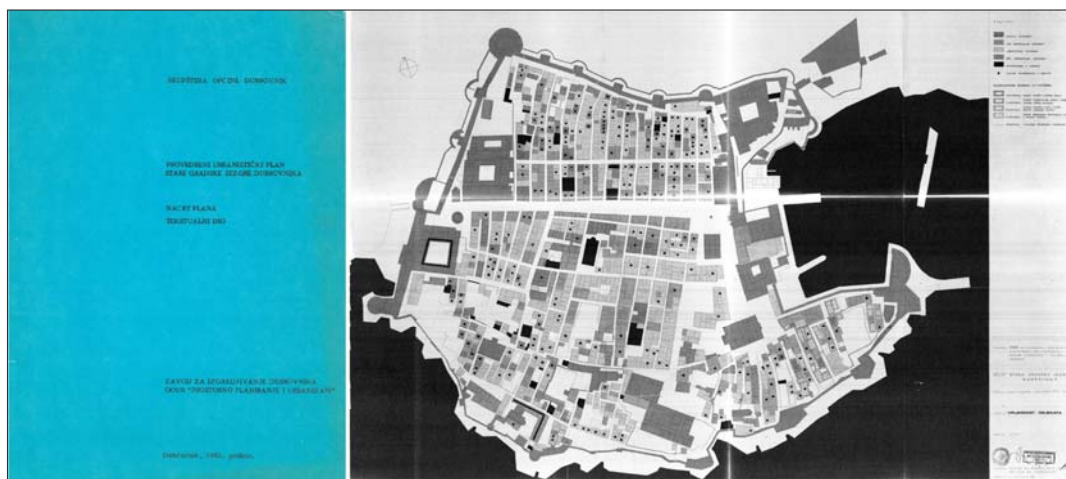
Također Dubrovnik treba sagledati kao sjedište Županije i središte Grada Dubrovnika.

Plan upravljanja i Konzervatorska dokumentacija za buffer zonu dati će obilje materijala koji sagledava cjelokupni prostor u međuzavisnosti i koji uključuju lokalitet svjetske baštine Grad i o.Lokrum kao najvrjedniji prostor.

Setting i Buffer zona bi se obradile kroz GUP, pri čemu buffer zona bi imala strožije uvjete.

STARI PUP

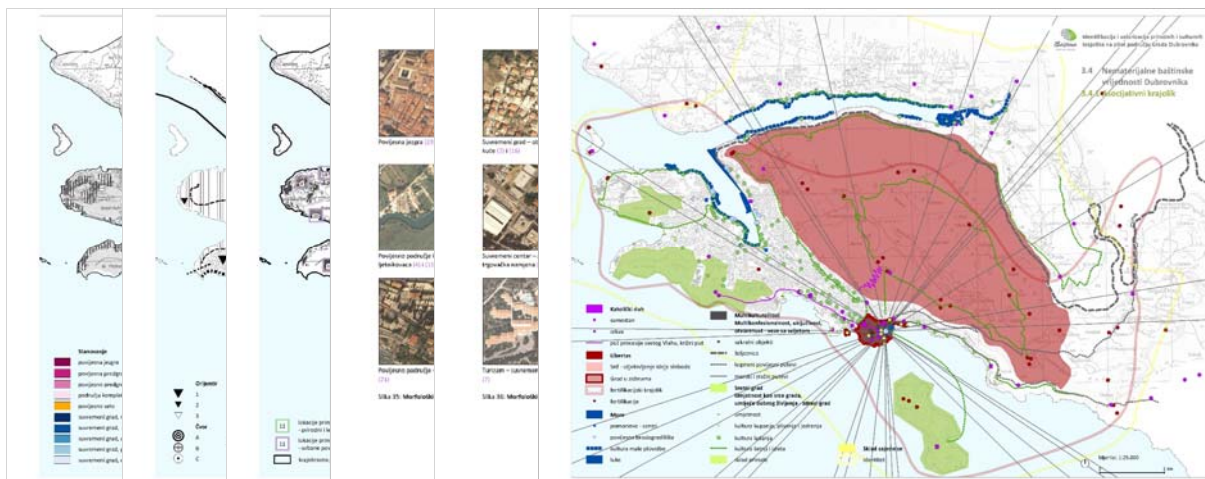
27

Lokalitet svjetske baštine “core zonu” je također potrebno planirati (unaprijediti, provjeriti i definirati) putem Prostornog plana područja posebnih obilježja. Potrebno je povezati core zonu na okolni prostor GUP-a sagledan Planom upravljanja i Konzervatorskim planom koji prethodno moraju biti izrađen.

I Setting i buffer zona i plan upravljanja kao i konzervatorska podloga ili plan moraju se naći na adekvatnim mjestima u sektorskom Zakonu i postati zakonska obveza za koje se moraju utvrditi metode izrade, načini i obveze primjene.

Nakon toga Zakon o prostornom uređenju potrebno je uskladiti sa sektorskim zakonom i dodati potrebu izrade PPPPO za zaštićeni nacionalni lokalitet, te niz izmjena u zato odgovarajućim člancima...

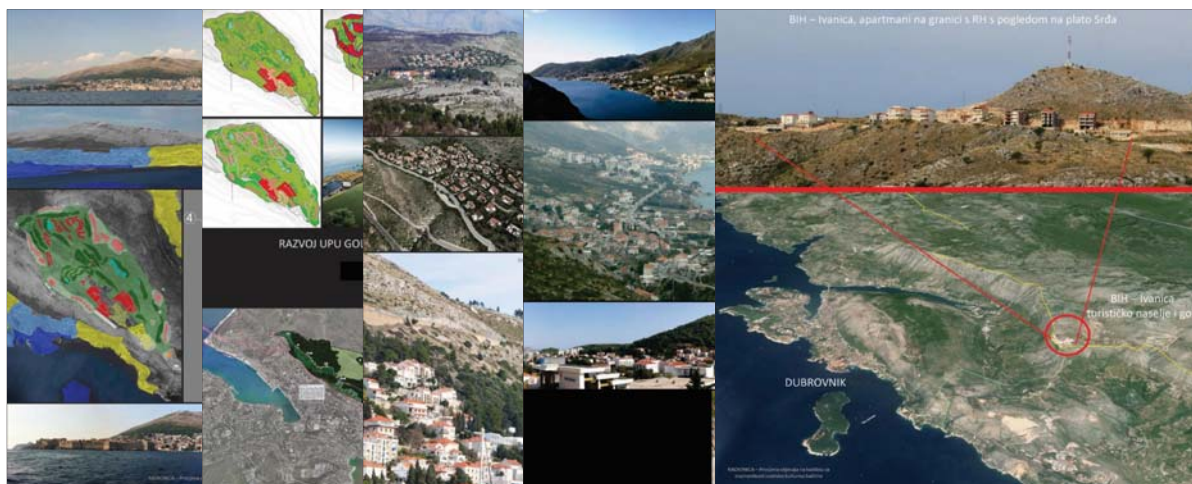
Tek tada možemo reći da će nas smjernice u GUP-u obvezivati.

28

Mislimo da bi bilo dobro raditi novi GUP jer izmjene i dopune neće moći izmijeniti strukturu Plana što je potrebno ako hoćemo sagledati prostor u novom svjetlu.

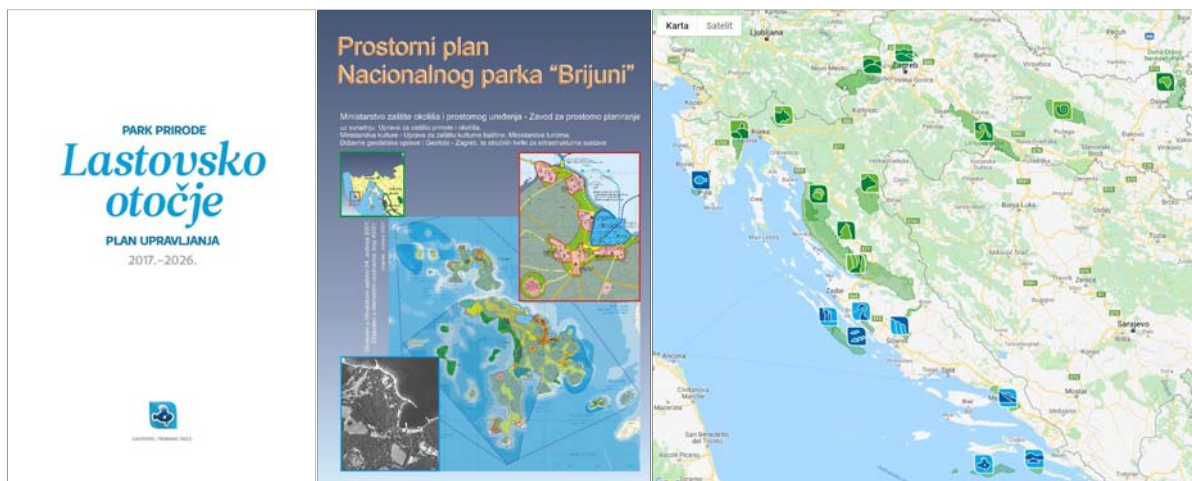
Potrebno je potpuno promijeniti promišljanje grada i kao polazišnu temu imati kulturnu baštinu i njeno očuvanje i zaštitu kako bi i dalje bio ugodan za stanovnike i privlačan za turiste

29

Ne možemo kriviti samo planere i Zakon o prostornom uređenju jer koliko su oni krivi toliko je kriva i služba zaštite koja ne prati razvoj i brzinu donošenja odluka.

Današnji dinamičan način planiranja i stalne izmjene i dopune planova, neznanje onih koji upravljaju gradom i veliki apetiti investitora doveli su u raskorak “razvoj” i potrebu da se zaštiti prostor.

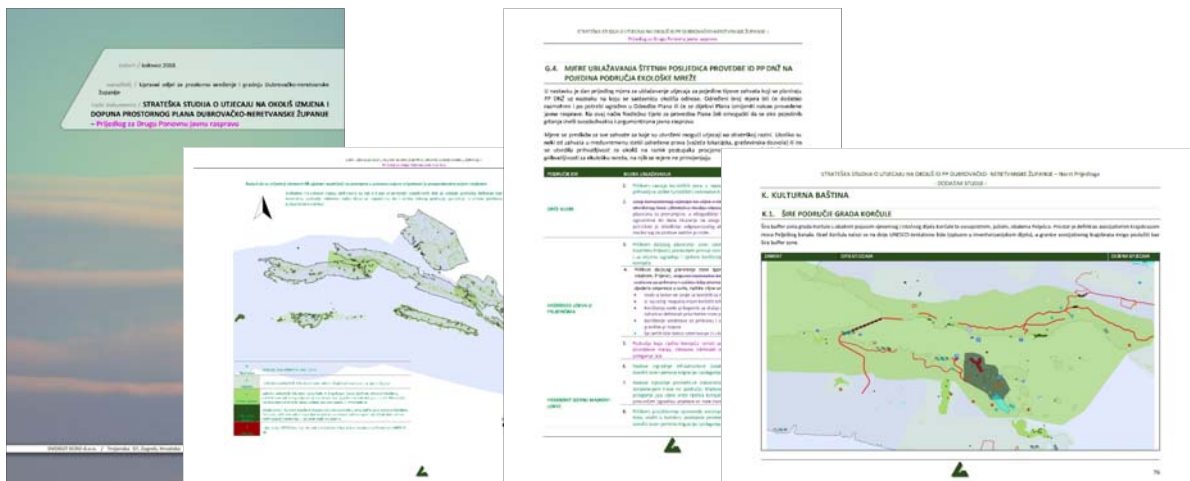
30

ZAKON

Zakon o zaštiti prirode i okoliša s obzirom na Direktive EU je jako dobro ustrojio odredbe s obzirom na ekološku mrežu.

Planovi upravljanja su sektorskim zakonom (kojim se regulira zaštita prirode i okoliša) propisani za svaku zaštićenu prirodnu vrijednost.

Obveza izrade Prostornih planova područja posebnih obilježja za Nacionalne parkove i parkove prirode su ugrađeni u Zakon o prostornom uređenju kao i potrebe ugradnje mjera za ublažavanje u prostorne planove.

31

Postupak izrade Strateške studije kroz postupak SPUO je izuzetno rigorozan i detaljan. Otvorena je mogućnost da se kulturna baština kako ona zaštićena tako i kulturna dobra koja nisu zaštićena zakonom, sagledaju u jedinstvenom postupku izrade Strateške studije.

Povjetrenstvo koje se formira za SPUO ima svoje predstavnike konzervatorske struke pa je moguće detaljno zahtijevati ugradnju mjera zaštite i ublažavanja i potrebu procjene varijanti koje su povoljnije po neko kulturno dobro.

33

Zato je neophodno utvrditi zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara zaštitu kroz prostorno-plansku dokumentaciju, te uskladiti Zakon o prostornom uređenju na način da se omogući izrada planova za zaštićene povjesne cjeline.

Potrebno je unaprijed investitorima poručiti kroz prostorni plan da se prostor nedvojbeno štiti, da smo svjesni vrijednosti koju imamo i da se zna što se može, a što ne.

Ukoliko ne dođe do toga plan će ostati domena špekulacije i raznih tumačenja kojima post festum nitko ne može doskočiti.